

Vraag:

Graag uw aandacht voor het volgende wat ik gevonden heb op het prikbord:

"Handelingen, hoofdstuk 7. Hier wordt Stefanus gearresteerd en voor het hooggerechtshof geleid, beschuldigd van godslastering. Hij spreekt hier over G.d die Abraham roept. Handelingen 7:4 vertelt: "Toen vertrok hij uit het land der Chaldeen en vestigde zich in Haran. En nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem vandaar over naar dit land, waar gij nu woont." Hier staat duidelijk dat Abraham Haran verliet na de dood van zijn vader. Wie was zijn vader? Zie Genesis 11:26: "Toen Terach zeventig jaar geleefd had, verwekte hij Abram, Nachor en Haran." Dus Abrahams vader was Terach, die 70 jaar oud was toen hij Abraham verwekte. Genesis 12:4: "En Abram was vijfenzeventig jaar oud, toen hij uit Haran vertrok." Op dat moment, toen Abraham uit Haran vertrok, was zijn vader $70+75=145$ jaar oud. En hoe lang leefde zijn vader? Genesis 11:32: "En de dagen van Terach waren tweehonderdenvijf jaar, en Terach stierf te Haran." Toen Abraham vertrok uit Haran was zijn vader 145 jaar oud. Zijn vader bereikte een leeftijd van 205 jaar. Dat betekent dat zijn vader, na het vertrek van Abraham, nog 60 jaar geleefd heeft (205-145)."

"In dat geval, hoe kan Stefanus beweren dat Abraham uit Haran vertrok na de dood van zijn vader?"

"In het zelfde hoofdstuk is geschreven, Handelingen 7:14; "En Jozef zond heen om zijn vader Jacob te laten komen en al zijn bloedverwanten, 75 zielen." Lees nu wat het heilige boek Genesis zegt over deze gebeurtenis. Genesis 46:27; "Het gehele getal der zielen van het huis van Jacob, die naar Egypte kwamen, was zeventig." Dus de Thora zegt dat 70 mensen van het huishouden van Jacob naar Egypte vertrokken, en Stefanus zegt 75. Hoe is dit mogelijk?"

"In vers 15 en 16 van Handelingen 7 zegt Stefanus: "En Jacob trok af naar Egypte, en hijzelf stierf, en onze vaders; en zij werden overgebracht naar Sichem en bijgezet in het graf, dat Abraham voor een som gelds van de zonen van Hemor te Sichem gekocht had." Dit vers bevat meerdere onjuistheden. Jacob werd niet begraven in Sichem, hij werd begraven in een spelonk in het veld van Makpela in Mamre. Genesis 49:33: "Toen Jacob geeindigd had zijn zonen bevelen te geven, trok hij zijn voeten terug op het bed en gaf de geest, en hij werd tot zijn voorgeslacht vergaderd." Genesis 50:13: "Zijn zonen vervoerden hem naar het land Kanaan, en zij begroeven hem in de spelonk van het veld van Makpela, welk veld, tegenover Mamre gelegen, Abraham tot een eigen grafstede had gekocht van de Hethiet Efron." Hier zien we dat Abraham geen tombe kocht in Sichem, maar in Mamre, wat Hebron is, (Genesis 23:19) en daar werd Jacob begraven, en niet in Sichem. In feite was er wel een begraafplaats in Sichem. Maar die was niet door Abraham gekocht, maar door Jacob, en niet Jacob, maar Jozef werd daar begraven. Zie Jozua 24:32: "Het gebeente van Jozef, dat de Israelieten uit Egypte meegevoerd hadden, heeft men te Sichem begraven, in het stuk land, dat Jacob voor honderd stukken geld van de zonen van Hemor, de vader van Sichem, gekocht had."

"Over Stefanus is geschreven (Handelingen 6:5), dat hij vervuld was met de heilige geest, en dat zij niet bij machte waren om de wijsheid, en de geest waardoor hij sprak, te weerstaan. (vers 10) - Wat voor soort wijsheid is dit, fout na fout na fout maken, al die verkeerde citaties? Kan iemand die zo vervuld is van de heilige geest zoveel vergissingen maken?"

"Wat zegt dit over de betrouwbaarheid van het Nieuwe Testament?"

Graag uw antwoord.

Antwoord:

Om te beginnen wil ik erop wijzen dat Stefanus een hellenistische Jood was, die het gewend was om de Heilige Schrift te citeren naar de vertaling der Zeventigen (de Septuaginta), die in de hellenistische synagogen in gebruik was. Zijn aanhalingen uit de Griekstalige Septuaginta veroorzaken uiteraard in zijn pleidooi enige afwijkingen van de oorspronkelijke tekst, maar dat valt hem niet te verwijten want ook talrijke gerespecteerde rabbijnen uit zijn tijd citeerden vaak uit de Septuaginta, die ondanks de vertaalverschillen algemeen werd beschouwd als een door G'd

geïnspireerde vertaling. De rabbijnen waren namelijk van mening dat Bijbelvertalingen en dus ook de Griekse Septuaginta volledig de Heilige Schrift genoemd mochten worden voor zover ze de betekenis van de Hebreeuwse grondtekst juist weergaven. Keer op keer blijkt dat de vertalers van de Septuaginta de Hebreeuwse teksten niet letterlijk vertaalden, maar dat ze zich vrijheden veroorloofden, die we ook tegenkomen in oude Aramese vertalingen van de TeNaCH, de zogeheten Targumim. Wij kunnen hierbij o.a. denken aan het gebruik van lidwoorden en synonieme woorden, maar zeker ook aan stilistische vrijheden in werkwoordsvormen en woordvolgorde. Als wij de vrijheden in vertalingen en citaten vergelijken met de enorme nauwkeurigheid waarmee de Joden de Hebreeuwse tekst van de TeNaCH hebben overgeleverd, dan is het verschil duidelijk, namelijk dat het in de Septuaginta meer de betekenis dan de letterlijke vertaling van de tekst is, die het gezaghebbende Woord van G'd blijkt te zijn. Om deze reden maakten de rechters van het hof ook geen anmerkingen op de citaten van Stefanus omdat zij wisten hoe hij hieraan kwam. Omdat er nu blijkbaar wel mensen zijn die hier vragen over hebben, zullen wij dus steeds weer terug moeten grijpen op de vertaalverschillen tussen de Hebreeuwse TeNaCH en de Griekse Septuaginta, maar wij moeten tevens rekening houden met de Joodse wijze van uitleg in die dagen.

Handelingen 7:4

Uit de getalsmatige gegevens in B'reshit [Genesis] 11:26, 11:32 en 12:4 valt inderdaad op te maken dat Terach nog 60 jaar leefde, nadat Avraham vertrok. Maar het pleidooi van Stefanus is echter niet gebaseerd op chronologische volgorde, maar op de volgorde van de schriftplaatsen, want B'reshit [Genesis] 11:32 spreekt reeds over het sterven van Terach, terwijl Avraham pas in B'reshit [Genesis] 12:4 vertrekt!!!

Handelingen 7:14

Het aantal der nakomelingen van Ya'aqov [Jacob] dat vertrok naar Egypte bedroeg 66 met uitzondering van de aangetrouwde vrouwen van de stamvaders (B'reshit [Genesis] 46:26). Inclusief Ya'aqov [Jacob], Yosef [Jozef] en diens beide zonen komen wij op het getal 70 (B'reshit [Genesis] 46:27 en Sh'mot [Exodus] 1:5). In de Griekse Septuaginta daarentegen, waaruit Stefanus dus citeerde, wordt behalve met de 66 nakomelingen van Ya'aqov [Jacob] ook rekening gehouden met de in 9 nakomelingen van Yosef [Jozef], zodat men dan 75 zielen telt. Er zijn in de Heilige Schrift dus drie verschillende opgaven van het getal van Jacobs huisgezin en wij moeten derhalve rekening houden dat in elk van deze Schriftuurplaatsen een andere wijze van telling of berekening gevolgd wordt. Stefanus ging hiermee dus niet de fout in, maar hij volgde gewoon de Griekse vertaling zoals ook Lucas deed, wat blijkt uit Lucas 3:36, waar Kainan is ingelast, die niet in de Hebreeuwse tekst, maar wel in de Septuaginta wordt vermeld.

Handelingen 7:15 en 16

Ya'aqov [Jacob] en zijn zonen stierven in Egypte, maar werden overgebracht om in Kanaän begraven te worden. Ya'aqov [Jacob] werd echter niet in Sh'chem [Sichem] begraven, maar in de spelonk van Makpela vlakbij Chev'ron [Hebron], die Avraham [Abraham] destijds gekocht had. Het gebeente van Yosef [Jozef] daarentegen werd wél in Sh'chem [Sichem] begraven op het stuk land dat Ya'aqov eens gekocht had. Hieruit blijkt (hoewel er in de geschiedenis verder geen melding van gemaakt wordt) dat de beenderen van de andere patriarchen met de zijne daar naartoe overgebracht moeten zijn. Helaas laten de Joodse overleveringen zich nauwelijks uit over de begraafplaats van de overige stamvaders. Wij mogen echter ervan uitgaan dat de bijzetting te Sh'chem [Sichem] niet op Ya'aqov [Jacob] slaat, maar op zijn zonen, terwijl hijzelf in de spelonk van Makpela bijgezet werd. Stefanus had hier in deze beknopte samenvatting van de geschiedenis van Israël deze beide aankopen van begraafplaatsen door de vaders met elkaar verbonden, want het ging hem erom dat zij als teken van hun geloof in de vervulling van G'ds beloften beslist in het land der belofte begraven wilden worden. Deze manier van citeren ligt geheel in de Joodse traditie en het behoorde tot de schriftgeleerdheid, op gepaste plaatsen hiervan gebruik te maken.

Conclusie:

Stefanus heeft geen vergissingen gemaakt, maar volgde de rabbijnse manier van bewijsvoering en maakte daarbij gebruik van citaten uit de TeNaCH die in afwijkende vorm worden genoemd, maar

binnen de context waarin zij geplaatst worden niet in strijd zijn met de oorspronkelijke betekenis in de Griekse vertaling, de Septuaginta, waaruit de citaten zijn genomen.

Ik hoop dat ik uw vraag voldoende heb kunnen beantwoorden.

Met vriendelijke groet,
Werner Stauder